

De Texelse duinen:

natuurgebied, produktiebos of recreatieterrein?

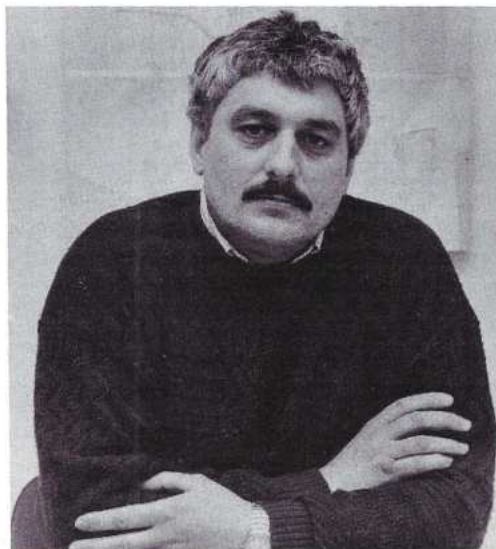
ANNEKE HELMENS EN THEO VERSTRAEL

Staatsbosbeheer (SBB) kun je op Texel een echte "grootgrond-beheerder" noemen: 4000 hectare wordt door SBB beheerd, in totaal ongeveer een kwart van het eiland. Dit oppervlak bestaat voor een groot deel uit duingebieden en bossen. Daarom waren wij zeer benieuwd naar de visie van Staatsbosbeheer op het beheer van deze terreinen en maakten een afspraak met de beheerder, ir. J.B.M. de Vrieze. Na de meest recente reorganisatie van SBB werd De Vrieze in september 1988 benoemd als regiohoofd Hollands Noorden, in welk beheersgebied ook Texel valt. En daar werd hij gekonfronteerd met problemen, die deels sterk leken op welke hij kende uit de tijd dat hij Hoofd Terreinbeheer was in Zuid-Holland, maar die deels ook volkomen anders waren.

Eén van de bekende problemen voor hem was het ontbreken van een aktueel beheersplan. Het plan is in de maak maar nog niet af. Toch zijn wij benieuwd naar de inhoud, met name naar de mogelijkheden voor natuurontwikkeling in de duinen van Texel. De Vrieze wil alvast wel een tipje van de sluier over natuurontwikkeling oplichten: "Verstuiving willen wij overal waar mogelijk laten plaatsvinden, maar daarbij houden we wel terdege rekening met recreatieve belangen en met de veiligheid van het achterliggende gebied". Dit betekent, dat de duinen hun zeeweringsfunctie moeten behouden en ook dat de strandpaviljoens, campings, wegen en paden niet in de gevarenzone mogen komen.

Patroon- of procesbeheer?

Bij het beheer van de duinen speelt de keuze tussen (wat biologen noemen) patroon- of procesbeheer. Kort gezegd wordt bij patroonbeheer geko-

Jan de Vrieze (foto: Gerard Roos).

zen voor het handhaven van het aanwezige vegetatiepatroon en bij procesbeheer voor een meer afwachtede houding: de natuur doet zelf het werk en de beheerder wacht af welke vegetatiepatronen er dan ontstaan. Ook bij het faunabeheer speelt een dergelijke keuze: moet worden ingegrepen in de aantallen van bijvoorbeeld vogels, konijnen en vossen of moeten natuurlijke processen zoveel mogelijk hun gang gaan?

Deze keuze is vaak een heet hangijzer. Ook voor het Staatsbosbeheer?

De Vrieze kiest voor de voorzichtige weg: "We gaan wel in de richting van meer procesbeheer

"Verstuiving willen wij overal waar mogelijk laten plaatsvinden" (foto: Albert Salman).

Voor het natuurbehoud is de omvorming van de monotone en soortenarme dennenbossen tot een natuurlijke duinvegetatie van groot belang (foto: Cor ten Haaf).

maar we willen niet zomaar alle waardevolle zaken weggooien die het patroonbeheer ons heeft opgeleverd, zoals de graslanden met orchideeën". Hij vindt, dat bij de keuzen ten aanzien van het beheer ook andere zaken dan de natuurwaarden belangrijk zijn, zoals de binding die de eigen mensen hebben met hun terrein en het jarenlang gevoerde beheer en ook de geloofwaardigheid in de richting van het publiek. "Ik richt mij ook op de ogen die van buitenaf op Staatsbosbeheer gericht worden", merkt hij op, "het gebied is tenslotte niet mijn speeltrein. Wat wij doen, moet een draagvlak hebben bij het publiek."

Dit speelt bijvoorbeeld een rol bij de plannen om dennenbossen om te vormen tot loofbossen. Deze omvorming is van groot belang om het natuurlijke karakter van het duingebied te herstellen. Staatsbosbeheer kiest echter duidelijk voor een terughoudend beleid: "Wij zijn nu bezig met de uitwerking van het Meerjarenplan Bosbouw, waarin aan de duinbossen een belangrijke natuurfunctie wordt toegekend. Maar", zo voegt hij er waarschuwend aan toe, "vergeet niet dat de dennenbossen een belangrijke zonerende rol hebben ten aanzien van de recreatiedruk en dat ze ook nog een bescheiden produktiefunctie hebben."

Regeneratie Mokslootvallei

De keuze tussen patroon- en procesbeheer is op dit moment aktueel in een onderzoek naar de regeneratiemogelijkheden in de Mokslootvallei. Het Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland is van plan om de waterwinning in deze vallei volledig te stoppen. De verwachting is, dat het grondwater daarna verder omhoog zal komen en de oorspronkelijke situatie zich weer herstelt. De vraag is dan of men deze ontwikkeling zijn gang moet laten gaan danwel regulerend moet gaan optreden. De Vrieze merkt hierover op: "Ik zou graag zo ver willen komen dat wij niet voor eeuwig de sleutelfactoren van zo'n systeem hoeven bij te sturen. Maar voordat wij zover kunnen komen, is het heel belangrijk om te weten welke functie de Mokslootvallei in de toekomst voor de watervoorziening zou

moeten blijven vervullen. Moet de Mokslootvallei toch worden aangesproken in geval van een calamiteit of is waterwinning voortaan echt taboe? Wij willen graag investeren in het natuurbeheer, maar dat moet wel verantwoord zijn en niet verloren gaan bij de eerste de beste gelegenheid. Het grondwater is daarbij een essentiële factor".

Faunabeheer

Hoe kijkt Staatsbosbeheer aan tegen het probleem van de verwilderde fretten, die schade aanrichten onder de vogels in de duinen (zie elders in dit nummer)? Deze fretten worden gebruikt bij de jacht waarvoor SBB de vergunningen verleent en bij dit jagen ontsnappen regelmatig fretten.

De Vrieze: "In het verleden heeft Staatsbosbeheer zelf het fretteren als jachtmethode toegepast, maar dat wordt nu niet meer gestimuleerd. Een probleem bij het zoeken naar oplossingen is dat fretteren een wettelijk toegestane jachtmethode is. Minister Braks wil dat dan ook niet verbieden. Het wegvangen van fretten, zoals door SBB gebeurt, lijkt soms op water naar zee dragen: fretten planten zich namelijk zeer snel voort."

Voorlichting en educatie

Wat doet Staatsbosbeheer aan voorlichting en educatie? Een wandeling met de boswachter is bij het publiek een bekende en geliefde vrijetijdsbesteding. Blijft Staatsbosbeheer dit doen?

"Staatsbosbeheer richt haar aandacht vooral op terreingebonden voorlichting", merkt De Vrieze op. "Bij sommige activiteiten uit het verleden op dit gebied moet je dus een vraagteken zetten. Maar het is moeilijk te bepalen waar die terreingebonden voorlichting ophoudt. Bovendien vinden de medewerkers het erg leuk en nuttig om het publiek te informeren over zaken die er in het gebied spelen en tegelijkertijd ook wat aan educatie en gedragsbeïnvloeding bij te dragen". Het verschijnsel van de seizoensverbreiding binnen de recreatie baart hem hierbij ook zorgen met het oog op de terreinbewaking. "Met name in het voor- en naseizoen is de natuur erg verstoringsgevoelig", merkt hij op.

In de pers zijn klachten geuit over de lage bewakingsintensiteit op Texel. Door deze lage bewakingsintensiteit worden steeds grotere delen van het duinterrein vertrapt. Elders in dit nummer gaat de burgemeester van Texel ook op dit probleem in. Zijn deze klachten gegrond?

"In het kader van het beheersplan wordt bekeken welke bewakingsintensiteit noodzakelijk is op Texel", zegt De Vrieze voorzichtig, "maar in de huidige situatie is de bewaking op Texel heel wat intensiever dan in veel andere gebieden. Dat is op zich natuurlijk geen probleem, maar ik wil wel een gezonde verhouding tussen kosten (het personeel) en baten (de natuurwaarden). Al het geld opmaken aan bewaking gaat tenslotte ten koste van noodzakelijke natuurtechnische maatregelen".

De Vrieze ontkent overigens niet, dat de bewakingsintensiteit nu belangrijk minder is dan in de zeventiger jaren, maar zolang de kosten-baten verhouding (volgens SBB) niet slecht uitpakt voor de natuur, acht hij dat geen probleem. En met het nieuwe beheersplan in de maak, waarin de belangen van bosbouw, recreatie en natuurbehoud tegen elkaar worden afgewogen, verwacht hij ook ten aanzien van de bewaking een voldoende draagvlak te krijgen.